

**Голові спеціалізованої вченої ради ДФ 20.051.221
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника
доктору мистецтвознавства, професору,
професору кафедри музичної україністики
та народно-інструментального мистецтва
Черепанину Мирону Васильовичу
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57**

РЕЦЕНЗІЯ

Князєва Владислава Федоровича,
кандидата мистецтвознавства, доцента,
доцента кафедри музичної україністики
та народно-інструментального мистецтва Навчально-наукового інституту
мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
на дисертаційну роботу
Бурлаченка Богдана Андрійовича
«Гітарне ансамблеве виконавство України другої половини XX–
початку XXI століть як соціокультурне явище»
представлену на
здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 034 - Культурологія,
галузь знань 03–Гуманітарні науки

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Ансамблеве гітарне виконавство на сучасному етапі розвитку музичної культури є важливою складовою художньо-комунікативних процесів, що відображають динаміку культурних трансформацій в Україні та світі. Впродовж XX – початку XXI століть гітара ствердилась не тільки як сольний академічний інструмент, але й як універсальний засіб ансамблевого музикування, здатний інтегрувати різноманітні жанрово-стильові традиції та форми мистецької взаємодії. Водночас, попри наявність значної кількості наукових праць, присвячених історії гітарного мистецтва, виконавським школам, методиці навчання та питанням інструментального виконавства, ансамблеве

гітарне музикування України досі не отримало належного висвітлення, як цілісний соціокультурний феномен.

Особливого значення набуває дослідження ансамблевого виконавства в умовах сучасного культурного простору нашої держави, де активно функціонують регіональні виконавські осередки, розвивається фестивально-конкурсний рух, формуються нові репертуарні тенденції та моделі творчої комунікації. Сучасні суспільні виклики, пов'язані з глобалізаційними процесами, цифровізацією культурного середовища, пандемією COVID-19 та російсько-українською війною, актуалізують потребу осмислення ролі гітарного ансамблевого виконавства України як засобу культурної консолідації, збереження національної ідентичності та міжкультурного діалогу.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Аналіз змісту дисертаційного дослідження та наукових публікацій автора дає підстави стверджувати про належний рівень обґрунтованості сформульованих наукових положень, висновків і рекомендацій. Достовірність отриманих результатів забезпечується широкою джерельною базою, яка охоплює праці з культурології, музикознавства, історії виконавського мистецтва, методики гри на гітарі, матеріали фестивалів, конкурсів, концертних програм та сучасний нотний репертуар.

Вагомою перевагою дослідження є використання комплексу взаємодоповнюючих методів, серед яких історико-культурний, компаративний, системний, жанрово-стильовий, аналітичний, методи індукції, дедукції, спостереження та систематизації. Їх застосування дозволило авторові сформувати цілісну дослідницьку концепцію та забезпечити всебічне висвітлення обраної проблематики.

Логіка викладу матеріалу, послідовність розв'язання поставлених завдань і відповідність висновків меті дослідження свідчать про достатній рівень наукової аргументованості роботи.

Основні положення дисертації характеризуються переконливістю, внутрішньою узгодженістю та належною доказовою базою.

3. Наукова новизна результатів дисертації. Наукова новизна дисертації Бурлаченка Богдана Андрійовича «Гітарне ансамблеве виконавство України другої половини ХХ–початку ХХІ століть як соціокультурне явище» полягає у здійсненні комплексного культурологічного осмислення ансамблевого гітарного виконавства України ХХ – початку ХХІ століть як самостійного соціокультурного феномена. Автором вперше розкрито специфіку функціонування гітарних ансамблів у контексті сучасних культуротворчих процесів, визначено їх типологічні, жанрово-стильові та комунікативні особливості.

Важливим науковим результатом є систематизація сучасного українського репертуару для гітарних ансамблів та виявлення провідних тенденцій його розвитку, серед яких полістилістика та активне залучення фольклорної та популярної музики. В роботі вдосконалено наукові підходи до вивчення фестивально-конкурсного руху як чинника професіоналізації виконавства та міжкультурної комунікації.

Подальшого розвитку набули положення щодо ролі гітарного ансамблю як засобу культурної репрезентації, трансляції художніх цінностей і формування сучасного музичного простору України.

4. Теоретична цінність і практична значущість отриманих наукових результатів дисертаційного дослідження полягає у поглибленні культурологічних і музикознавчих уявлень про ансамблеве гітарне виконавство як самостійний соціокультурний феномен сучасної музичної культури України. Практична значущість роботи визначається можливістю використання її результатів у науковій, освітній та виконавській діяльності, під час розроблення навчальних курсів з історії музичного мистецтва, інструментознавства, ансамблевого виконавства, а також у формуванні репертуарної та концертної політики гітарних колективів.

5. Загальна оцінка змісту роботи. Структура дисертаційного дослідження Б. А. Бурлаченка відповідає сучасним вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та характеризується логічною послідовністю викладу матеріалу. Робота вирізняється цілісністю наукової концепції, чітким формулюванням дослідницьких завдань та системним підходом до розкриття обраної проблематики.

У вступі дисертант належним чином обґрунтовує актуальність теми, визначає об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, окреслює теоретико-методологічні засади роботи, розкриває наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. Важливою перевагою вступної частини є аргументоване обґрунтування необхідності культурологічного підходу до вивчення ансамблевого гітарного виконавства, що дозволяє розглядати його не лише як різновид музично-виконавської діяльності, але й як форму художньої комунікації та репрезентації культурних цінностей.

У першому розділі автор здійснює ґрунтовний аналіз наукової літератури та джерельної бази дослідження, висвітлює основні напрями вивчення гітарного мистецтва в українському та зарубіжному науковому дискурсі. Позитивним є прагнення дисертанта не обмежуватися лише музикознавчими працями, а залучати культурологічні, історичні та мистецтвознавчі дослідження, що дозволило сформулювати комплексне бачення проблеми. Водночас, у цьому розділі окреслюються методологічні засади дослідження та визначаються основні наукові підходи, які стали підґрунтям подальших аналітичних розвідок.

Другий розділ присвячено висвітленню структури, типології та форм презентації ансамблевого гітарного виконавства в Україні. Автор простежує еволюцію гітари як інструмента та аналізує процес ствердження різноманітних ансамблевих форм музикування у вітчизняному культурному просторі. Дисертант переконливо доводить, що ансамблеве виконавство стало важливим чинником професіоналізації гітарного мистецтва та його інтеграції в сучасні мистецькі процеси.

Автор здійснює типологізацію ансамблевих форм за участю гітари, аналізує діяльність однорідних і мішаних ансамблів, розглядає їх виконавські, комунікативні та репрезентативні функції. Продemonстровано, що сучасні фестивалі та конкурси виконують не лише мистецьку, а й освітню, інтеграційну та культуротворчу функції, сприяючи поширенню виконавського досвіду та формуванню професійного середовища.

Окремої уваги заслуговує третій розділ дисертації, де здійснюється аналіз сучасного репертуару гітарних ансамблів України. Автор розглядає значний масив нотного матеріалу, висвітлює творчість українських композиторів, які працюють у сфері ансамблевої музики, виявляє провідні тенденції розвитку репертуару. Важливим є висновок про активне поєднання академічних, фольклорних та елементів популярної музики в сучасній ансамблевій практиці. Дисертант переконливо доводить, що звернення до української народно-пісенної спадщини є одним із провідних чинників формування національної мистецької ідентичності в сучасному гітарному виконавстві.

Позитивне враження справляє використання широкого кола джерел, серед яких наукові праці, нотні видання, матеріали фестивалів і конкурсів, концертні програми та навчально-методична література. Це дозволило автору сформувати репрезентативну джерельну базу та забезпечити належний рівень аргументованості висновків.

У висновках дисертації узагальнено результати проведеного дослідження та підтверджено, що ансамблеве гітарне виконавство України XX – початку XXI століть є самобутнім соціокультурним феноменом, який поєднує мистецькі, освітні, комунікативні та культуротворчі функції. Автор обґрунтовує вагому роль гітарних ансамблів у процесах збереження національної культурної спадщини, розвитку сучасного музичного мистецтва та формування культурного простору України.

6. Відсутність порушення академічної доброчесності. Рецензована наукова робота містить результати авторських досліджень дисертанта. В

основному тексті дисертації наявні покликання на ідеї, думки та результати досліджень інших науковців, що оформлені належним чином.

7. Дискусійні положення та зауваження. Загалом, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Бурлаченка Богдана Андрійовича «Гітарне ансамблеве виконавство України другої половини ХХ–початку ХХІ століть як соціокультурне явище», в процесі прочитання та рецензування роботи виникли наступні запитання:

1. У третьому розділі Ви розглядаєте репертуар гітарних ансамблів як культурологічний феномен. Які саме критерії дали Вам підстави інтерпретувати ансамблевий репертуар не лише як сукупність музичних творів, а як форму репрезентації сучасних культуротворчих процесів в Україні?

2. У роботі Ви аналізуєте взаємодію традиції, полістилістики, фольклорних і популярно-музичних джерел. Яким чином ця взаємодія, на Вашу думку, відображає сучасну культурну динаміку України та процеси формування національної культурної ідентичності?

3. Ви визначаєте полістилістику одним із принципів формування сучасного ансамблевого репертуару. Чому Ви розглядаєте її не лише як стильову особливість музичної творчості, а як прояв сучасних культуротворчих процесів?

8. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях. Основні положення роботи висвітлено в 12 наукових публікаціях: з них 4 статті у фахових виданнях України категорії «Б»; 1 стаття в іноземних фахових виданнях; 7 у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій. Серед публікацій 7 одноосібних, 5 у співавторстві.

Зміст, обсяг та кількість друкованих праць відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії і надають автору право публічного захисту дисертаційного дослідження.

9. Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації. Дисертацію викладено літературною українською мовою. Аналіз структури та змісту

дисертації засвідчує, що наукове дослідження є цілісним, характеризується чіткістю викладу матеріалу та логічною послідовністю.

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній області спеціальності 034 Культурологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки.

11. Загальний висновок. Вважаю, що дисертація здобувача ступеня доктора філософії Бурлаченка Богдана Андрійовича «Гітарне ансамблеве виконавство України другої половини ХХ–початку ХХІ століть як соціокультурне явище» є оригінальним та цілісним науковим дослідженням, що не порушує принципів академічної доброчесності. За своїм змістом відповідає науковому профілю спеціальності 034 Культурологія та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами), вимогам наказу Міністерства науки і освіти України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор, Бурлаченко Богдан Андрійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 034 Культурологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Офіційний рецензент:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри музичної україністики
та народно-інструментального мистецтва
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Владислав КНЯЗЄВ